

**Powiatowy
Urząd Pracy
w Gorlicach**

INFORMACJE O ZAWODACH I SPECJALNOŚCIACH

Gorlice, 2026 rok

ZAWÓD

Zawód to pojęcie wieloaspektowe, definiowane różnie w zależności od dyscypliny naukowej:

Pedagogika

Zawód to wykonywanie społecznie użytecznych czynności wymagających wiedzy i umiejętności.

Socjologia

Zawód umożliwia zajęcie określonej pozycji w strukturze społecznej.

Psychologia

Zawód wykorzystuje zdolności pracownika i wpływa na jego rozwój osobowości, zachowań i emocji.

Ekonomia

Zawód zapewnia zabezpieczenie materialne poprzez wynagrodzenie za pracę.

W klasyfikacji zawodów i specjalności zawód definiuje się jako zbiór zadań lub czynności zawodowych, wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych w sposób stały lub z niewielkimi zmianami przez określone osoby. Wymaga on posiadania odpowiednich kompetencji, obejmujących wiedzę i umiejętności zdobyte w trakcie kształcenia lub praktyki zawodowej.

Zadanie zawodowe – to logiczny wycinek lub etap pracy wykonywany na stanowisku pracy o wyraźnie określonym początku i końcu. Jest to układ czynności powiązanych jednym celem działania, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się poszczególne czynności zawodowe.

Kompetencje – wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Kompetencja musi być możliwa do zaobserwowania przez innych oraz powtarzalna. Termin „kompetencje” jest tożsamy z rozumieniem potocznym terminu „kwalifikacje”.

Umiejętności zawodowe – określa się jako sprawdzone możliwości wykonania odpowiedniej klasy zadań w ramach zawodu (specjalności). Zatem, umiejętności to „wiedza” praktyczna niezbędna do wykonywania określonych zadań zawodowych, gwarantująca skuteczne wykonywanie zawodu.

Zawód wyuczony – zestaw wiedzy i umiejętności zdobytych podczas przygotowania zawodowego, potwierdzony świadectwami, dyplomami lub innymi dokumentami. Zawód wyuczony może obejmować kilka specjalności z Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. W trakcie nauki nazywany jest zawodem szkolnym.

Uprawnienia zawodowe – to posiadanie prawa do wykonywania czynności (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.

Zawód wykonywany – zespół czynności stanowiących główne źródło utrzymania jednostki i jej rodziny, funkcjonujący na rynku pracy (zawód gospodarczy). Nazewnictwo regulowane jest przez Klasyfikację Zawodów i Specjalności.

INFODORADCA+ Informacje o zawodach to materiały zawierające przede wszystkim opis zawodu, opis kompetencji zawodowych, odniesienie do sytuacji zawodu na rynku pracy i możliwości doskonalenia zawodowego, a także możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

Opisy zawodów powstały w ramach projektu „Rozwijanie, uzupełnienie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnienie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+”.

Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy.

<https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/infodoradca>

SPECJALNOŚĆ

Specjalność zawodowa to wyodrębniony w ramach danego zawodu obszar działalności obejmujący określone, spójne funkcjonalnie czynności, których prawidłowe wykonywanie wymaga pogłębionej wiedzy oraz umiejętności nabytych w toku specjalistycznego szkolenia lub praktyki zawodowej.

KLASYFIKACJA ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI

Klasyfikacja zawodów i specjalności jest pięciopoziomowym, hierarchicznie usystematyzowanym zbiorem zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Grupuje poszczególne zawody/specjalności w coraz bardziej zagregowane grupy oraz ustala ich symbole (kody) i nazwy zawodów.

Struktura klasyfikacji – to wynik grupowania zawodów na podstawie podobieństwa kwalifikacji/kompetencji zawodowych (efekty uczenia się/kompetencji - zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję, potrzebny do wykonywania określonej pracy lub zadania w sposób prawidłowy i są potwierdzone odpowiednim dokumentem - świadectwem, dyplomem, zaświadczeniem) wymaganych dla realizacji zadań danego zawodu (specjalności), z uwzględnieniem takich aspektów kwalifikacji/kompetencji jak ich poziom i specjalizacja. Kryteria te posłużyły grupowaniu poszczególnych zawodów i specjalności w grupy elementarne, a te z kolei w bardziej zagregowane grupy średnie, duże i wielkie. Poziomy kwalifikacji/kompetencji stały się podstawą do opracowania struktury grup wielkich, z kolei dalszy podział na grupy duże, średnie i elementarne dokonany został na podstawie specjalizacji kwalifikacji.

Klasyfikacja pełni funkcję narzędzia statystycznego i analitycznego – służy do:

- prowadzenia badań i analiz rynku pracy,
- pośrednictwa i poradnictwa zawodowego,
- prognozowania i opracowań dotyczących zatrudnienia.

Rozporządzenie dotyczące klasyfikacji zawodów i specjalności nie reguluje:

- dopuszczania do wykonywania zawodu,
- wymagań kwalifikacyjnych dla osób oferujących swoje usługi na rynku pracy,
- standardów kształcenia, szkoleń ani nadawania uprawnień kwalifikacyjnych przez podmioty szkoleniowe (np. kursy, szkolenia, studia podyplomowe).

<https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci>

BAROMETR ZAWODÓW

Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe.

Zawody deficytowe - charakteryzujące się niedoborem kandydatów względem zgłaszanego zapotrzebowania pracodawców.

Zawody zrównoważone to zawody w których liczba ofert pracy oscyluje wokół liczby osób poszukujących zatrudnienia.

Zawody nadwyżkowe cechujące się wysoką konkurencją wśród kandydatów przy ograniczonej liczbie wolnych etatów.

Badanie dostarcza kluczowych danych dla procesów orientacji zawodowej oraz planowania ścieżek edukacyjnych. Pozwala na precyzyjną identyfikację luk kompetencyjnych w skali lokalnej (powiatowej) i regionalnej, stanowiąc merytoryczne wsparcie w podejmowaniu decyzji o re kwalifikacji lub ukierunkowaniu poszukiwań zatrudnienia.

<https://barometrzwodow.pl/>

PRZYDATNE LINKI:

<https://www.gov.pl/web/edukacja>

<https://www.gov.pl/web/nauka/szkolnictwo-wyzsze>

<https://zpe.gov.pl/>

<https://infozawodowe.men.gov.pl/>

<https://kwalifikacje.gov.pl/>

<https://ibe.edu.pl/pl/>

<https://mapakarier.org/sciezki-kariery/>